



**ABVV**  
*Samen sterk*

# Voorbij onze grenzen

De internationale werking van het ABVV



# Inhoudsopgave

Inleiding: de vakbond, een wereldspeler	<b>03</b>	7. Globalisering vergt meer solidariteit	<b>23</b>
1. Een woordje geschiedenis	<b>05</b>	8. Concrete antwoorden op de crisis: 'New Social Deal' en 'Global Jobs Pact'	<b>28</b>
2. Internationaal syndicalisme op het terrein	<b>06</b>	9. IJveren voor duurzame ontwikkeling	<b>30</b>
3. In naam van de solidariteit: samenwerken met het sociale middenveld	<b>08</b>	10. 'Make love not war': vrede en veiligheid	<b>37</b>
4. Vakbond = vrijheid van vereniging, maar niet overal zo evident	<b>10</b>	11. Internationale strijd tegen ongelijkheden v/m	<b>40</b>
5. Vakbondsrechten: wereldwijd ondergraven of geschonden	<b>12</b>	12 Aids: sociaal stigmatiserend en nefast voor economie	<b>43</b>
6. Onze kernactiviteit: waardig werk	<b>16</b>	13. Belangrijke internationale organisaties waarin het ABVV een aardig woordje meespreekt	<b>44</b>



*Het team van het  
Internationaal  
Departement:*

- ① *Stephan Galon*
- ② *Cécile Drion*
- ③ *Thierry Aerts*
- ④ *Chris Vancoppenolle*
- ⑤ *Els Dirix*
- ⑥ *Sophie Grenade*
- ⑦ *Dativa Nyirahirwe*
- ⑧ *Christophe Zaragoza*

*Hoogstraat 42,  
1000 Brussel  
Tel: 02/289 08 53,  
02/289 08 57  
Fax: 02/550 14 09*

*“ Wanneer een mens zonder te verpinken getuige is van onrecht, ontsporen de sterren ” Bertolt Brecht.*

## **Inleiding: de vakbond, een wereldspeler**

**“Internationaal vakbondswerk is gewoon vakbondswerk geworden, we zullen hierin dan ook moeten investeren.”<sup>(1)</sup>**

Nationaal en internationaal vakbondswerk raken steeds meer met elkaar verbonden door Europeanisering en globalisering. Mondiale ontwikkelingen krijgen steeds meer invloed op de werknemers in ons land. Stelselmatig worden we geconfronteerd met het feit dat cruciale beslissingen over investeringen, productieprocessen, bedrijfssluitingen, ... niet langer in de eigen onderneming worden genomen. De lokale en nationale vakbondsdruk moet aangevuld worden met een slagkrachtige internationale vakbondswerking om op te tornen tegen de gevolgen van de mondiale economische crisis in o.m. de automobiel-, de textiel-, de informaticasector, ... Denk ook aan de fusies van multinationals of werk dat wordt uitbesteed in lage loon landen. Dat is dan ook de reden waarom het ABVV in een hogere versnelling wil gaan en nog meer dan vroeger wil investeren in de internationale vakbondswerking.

Het is dan ook essentieel om actief te zijn in de sociale en syndicale realiteit over onze grenzen heen. Internationale vakbondswerking is immers cruciaal in de strijd voor goede arbeidsomstandigheden voor iedereen en sociale rechtvaardigheid wereldwijd. Die visie huldigt het ABVV al jarenlang, meestal binnen de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO), het Europees Vakverbond (EVV) en het Internationaal Vakverbond (IVV). Maar ook door samenwerking met buitenlandse (syndicale) partners en via eigen accenten en initiatieven.

Niets is immers onomkeerbaar. Ook niet de impact van de multinationals, hoe precair de situatie van de werknemers soms ook is. Maar daarvoor zijn internationale strijd en solidariteit nodig. Door bijvoorbeeld de werknemers uit de ontwikkelingslanden te helpen om hun eigen vakbondsorganisaties op te richten of te versterken. Door hen te steunen in hun acties voor betere arbeidsomstandigheden, verhoging van de koopkracht, de uitbouw van een sociale wetgeving, efficiëntere gezondheidszorg, ... Zoveel aspecten om in te gaan tegen de nefaste uitwassen van de globalisering.

<sup>(1)</sup> Citaat van H. Van der Kolk, voorzitter FNV Bondgenoten, 2005



Zonder daarbij ook basiswaarden als democratie en vrede te vergeten. Voor het ABVV houdt vrede trouwens niet enkel de afwezigheid van conflicten in, maar ook en vooral een evenwichtig samengaan van rechten, democratische vrijheden, duurzame ontwikkeling en internationale solidariteit.

Dit alles past perfect onder de noemer 'Waardig Werk' ('Decent Work = Decent Life'), nu – en de komende jaren – één van onze belangrijkste aandachtspunten. Het principe is eenvoudig: werknemers overal ter wereld, ook in de arm(st)e landen, verdienen een veilige werkplek en een inkomen dat hen in staat stelt fatsoenlijk te leven en hun kinderen naar school te sturen, in plaats van naar een fabriek of een andere arbeidsplaats.

Die internationale solidariteit werkt trouwens in twee richtingen. Op langere termijn zijn goed georganiseerde en sterke vakbonden wereldwijd ook voor ons het beste verweer tegen bijvoorbeeld oneerlijke concurrentie en delokalisatie. Tegenover het internationale bedrijfsleven, dat werknemers uit verschillende landen en werelddelen steeds meer tegen elkaar probeert uit te spelen, plaatsen wij een concrete internationale solidariteit van vakbondsleden, een syndicale tegenmacht die o.m. ijvert voor een grotere internationale sociale regelgeving.

Internationale vakbondswerking wint dan ook stelselmatig aan belang. Het Internationaal Departement van het ABVV en de dienst Syndicale Samenwerking met het Zuiden zijn beslist geen 'buitenbeentjes' meer.

In deze brochure wordt duidelijk gemaakt op welke vlakken het Internationaal Departement actief is (politieke analyses, beleidsvoorbereidend werk, vertegenwoordiging, lobbying, acties, manifestaties, ...). Samen met de brochure 'Onze kijk, hun kijk' van de Dienst Syndicale Samenwerking met het Zuiden (die focust op concrete projecten gefinancierd door DGOS, het Directoraat-Generaal voor Ontwikkelingssamenwerking), krijg je een volledig beeld.

'Onbekend is onbemind', zegt men wel eens. Met deze brochure willen we dan ook de belangstelling van onze delegees en militanten voor het internationale vakbondsgebeuren stimuleren. Gezien de sociaal-economische evolutie is interesse en engagement terzake beslist noodzakelijk.

**Anne DEMELENNE**

*Algemeen Secretaris*

**Rudy DE LEEUW**

*Voorzitter*



# 1. Een woordje geschiedenis

De vakbonden hebben altijd al oog gehad voor internationale solidariteit en actie. Twee voorbeelden: de stichting van de 1e (Socialistische) Arbeidersinternationale (Londen, 1864) en van een echt Internationaal Syndicaal Secretariaat (Dublin, 1901). Wereldoorlog I maakt echter een vroegtijdig einde aan de goede samenwerkingsintenties.

'Nooit meer oorlog' was na de wapenstilstand dé slogan bij uitstek. Het proces van vrede en economische heropbouw leidde ook tot een nieuwe internationalisering van de arbeidersbeweging. Al in 1919 werd onder druk van arbeiders uit verschillende landen (o.m. België) de **Internationale Arbeidsorganisatie (IAO)** opgericht. Toen al bleek het nodig om de ergste uitwassen van het kapitalisme internationaal trachten in te perken.

De hele syndicale geschiedenis is trouwens gebouwd op internationale samenwerkingsverbanden. Mijlpaal is de oprichting van het **EVV, het Europees Vakverbond** in 1973. Het idee om Europees samen te werken groeide echter al in de jaren '50, toen de vakbeweging nood kreeg aan een vertegenwoordigend orgaan in het kader van het 'Plan Schuman' om een Europese Gemeenschap voor Kolen en Staal (EGKS) op te richten. De verdere Europese integratie verankerde het EVV. Het ABVV lag mee aan de basis, met een hoofdrol voor gewezen voorzitter Georges Debunne. Van 1982 tot 1985 was hij zelfs voorzitter van het EVV.

Andere cruciale datum is 1 november 2006: de stichting van het **Internationaal Vakverbond (IVV)**. Twee grote vakbondskoepels, het IVVV (het Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen, opgericht in 1949, met het ABVV als één van de stichters) en het WVA (Wereldverbond van de Arbeid, waarvan het ACV lid was) fuseerden tot het IVV.

Het IVV vertegenwoordigt momenteel zo'n 176 miljoen werknemers via 312 aangesloten vakbondsorganisaties uit 156 landen<sup>(2)</sup>. Niet mis als drukkingsgroep die nu met één stem spreekt in de hoogste machtskringen. De werkgevers waren immers al langer internationaal georganiseerd en kregen zo een enorme impact op instellingen als o.m. de Wereldhandelsorganisatie en het Internationaal Monetair Fonds. Een syndicale tegenmacht voor het bereiken van betere leef- en werkomstandigheden, eerlijke lonen, internationale regelgeving, ... is dus essentieel.

Een internationale syndicale tegenmacht uitbouwen en versterken ('netwerksyndicalisme') gebeurt ook via professionele vakverbonden, waarbij de verschillende beroepscentrales zijn aangesloten: de **Global Unions Federations**. Een paar voorbeelden van geslaagde acties:

- de Internationale Federatie van Transportarbeiders sluit al sinds meer dan 50 jaar internationale CAO's af voor zeelui die varen onder goedkope vlag;
- in het jaar 2000 lanceerde de Internationale van de Onderwijsbonden een wereldwijde campagne voor de bestrijding van het analfabetisme.

Onderhandelen voor een betere internationale regelgeving, zeker qua arbeidsvoorwaarden en syndicale rechten gebeurt ook nog steeds via de Internationale Arbeidsorganisatie.

<sup>(2)</sup> Cijfers IVV, oktober 2009



## 2. Internationaal syndicalisme op het terrein

Via bilaterale contacten en projecten (vooral in ontwikkelingslanden, maar ook in enkele vroegere Oostbloklanden) wordt het internationaal syndicalisme uitgewerkt. Het gaat daarbij om:

- **politieke ondersteuning:** om druk uit te oefenen op regeringen en politici die het niet zo nauw nemen met de vrijheid van vereniging of andere werknemersrechten. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de eisenbundel van het IVV (met opmerkelijke inbreng van het ABVV) ter bestrijding van de mondiale economische crisis, n.a.v. de bijeenkomst van de G20 (de 19 landen met de grootste nationale economieën en de Europese Unie) in Londen (begin april 2009);
- **financiële ondersteuning:** om de (verdere) uitbouw van vakbonden mogelijk te maken;
- **technische ondersteuning:** opleiden en vormen van syndicale vertegenwoordigers in materies essentieel voor het verdedigen van werknemersbelangen (cfr. de IAO-conventies inzake arbeid en sociaal overleg, sociale zekerheidssystemen, onderhandelen van CAO's, economische basisinzichten, ... maar bijvoorbeeld ook aspecten als veiligheid op de werkvloer en gezondheidszorg);



Enkele voorbeelden van projecten opgezet door het ABVV, of één van zijn beroepscentrales, altijd met een lokale syndicale partner:

- Zuid-Afrika: strijd tegen aids op werkplaatsen in de bouw-, de diensten- en de textielsector;
- Malawi: focus op vrouwenemancipatie en syndicalisme in de voedingssector;
- Peru: projecten rond grotere veiligheid in de bouwsector;
- Colombia: focus op mensen- en vakbondsrechten en sociale democratie (geen sinecure in dit land, cfr. de jaarlijkse IVV-rapporten over de schending van vakbondsrechten);
- Palestina: opzetten en uitbouwen van een syndicale structuur, samen met de Palestijnse vakbondsfederatie PGFTU.

Voor meer informatie verwijzen we naar de specifieke projectenbrochure 'Onze kijk, hun kijk' van de ABVV-dienst Syndicale Samenwerking met het Zuiden, evenals naar publicaties van de verschillende betrokken ABVV-Centrales.



### 3. In naam van de solidariteit: samenwerken met het sociale middenveld

Solidariteitscampagnes met mensen of organisaties die omwille van hun syndicaal werk vervolgd worden, of campagnes om mensen- of arbeidsrechten af te dwingen, maken deel uit van de dagelijkse werking van het ABVV. Wanneer acties gevoerd worden bevindt het ABVV zich vaak in de frontlijn.

De voorbije jaren werd echter ook een toenemend aantal internationale campagnes gevoerd op initiatief van of met de actieve medewerking van organisaties buiten de vakbeweging. Verenigingen voor de verdediging van de mensenrechten, organisaties actief in de ontwikkelingssamenwerking, consumenten- en milieuorganisaties en andere bewegingen uit het sociale middenveld sensibiliseren en mobiliseren steeds meer de publieke opinie voor thema's die traditioneel ook tot het vakbondswerk in ruime zin behoren.

Hoe belangrijk de impact van het buitenlandse syndicale 'veldwerk' ook is, de vakbonden bezitten niet het monopolie van de solidariteit. Een hechte samenwerking met bewegingen en organisaties die onze essentiële waarden delen, dringt zich dan ook op. Er wordt op talrijke en diverse domeinen strijd gevoerd voor een betere en sociaal rechtvaardiger wereld. Alle krachten moeten dan ook gebundeld worden. Samen sterk! Het ABVV heeft daarbij principieel respect voor de eigenheid van de verschillende sociale bewegingen.





Er bestaan allianties met o.m. NGO's, bewegingen zoals Attac en koepelorganisaties als 11.11.11 en haar Franstalige tegenhanger CNCD (Centre National pour la Coopération au Développement). Denk maar aan het belang van de deelname, naast die van de vakbonden, van NGO's en andere organisaties aan de **'Sociale Fora'** (nationaal, maar ook op Europees en wereldniveau, zoals eind januari 2009 nog in het Braziliaanse Belém). Of aan acties en manifestaties, zoals die rond de crisisaanpak, begin april 2009 in Londen (bijeenkomst van de G20-landen). Deze verenigingen richten zich eveneens op de sociaal-economische globalisering en spelen een cruciale rol in het verdedigen van de mensenrechten, van groepen kwetsbare burgers, van consumenten of van het leefmilieu. Het zijn onze 'natuurlijke' partners.



Bekende campagnes als **'Schone kleren'**, **'Global March against Child Labour'**, **'Werk aan de Wereld'**, **'Schaf de schulden van de Derde Wereld af'**, **'Wij zijn geen koopwaar'**, **'Play Fair'** (rond werknemersrechten en arbeidsvoorwaarden bij de productie van sportmateriaal in China, naar aanleiding van de Olympische Spelen in 2008) of nog **'Waardig Werk'** (2009) zijn uitstekende voorbeelden van samenwerkingsverbanden tussen vakbonden, NGO's, enz. Dankzij deze campagnes konden hechte bondgenootschappen gesmeed worden tussen de vakbeweging en het sociale middenveld. En voor het ABVV is het bovendien een kans om zijn eigen opdrachten te blijven vervullen én tegelijkertijd zijn doelpubliek te verruimen. Dit is eveneens het geval wanneer het ABVV meedoet aan de strijd tegen racisme en discriminatie in de samenleving (goed voorbeeld: de inzet voor de mensen zonder papieren) en op de werkvloer, of voor gelijke kansen op alle vlakken.

Met 'verwante' NGO's, zoals het FOS (Fonds voor Ontwikkelingssamenwerking) en SolSoc (Solidarité Socialiste) heeft het ABVV een permanent samenwerkingsverband. De verdere uitbouw en intensifiëring van die samenwerking zal de eigen slagkracht van het ABVV en de mogelijkheden van deze socialistische partners nog vergroten.



## 4. Vakbond = vrijheid van vereniging, maar niet overal zo evident

Overal ter wereld worden nog altijd mannen en vrouwen vermoord, gebrutaliseerd, opgesloten, afgedankt of gepest enkel en alleen omdat zij hun idealen van solidariteit, vrede, democratie, menswaardige arbeid en rechtvaardige verdeling van de rijkdom in praktijk willen brengen. En omdat ze dat willen doen via een vakbond.

Maar hoe kan je beter een menswaardige job en dito loon afdwingen dan door je te verenigen in een vakbond? Door zich te organiseren worden werknemers bewust van hun rechten, kunnen ze hun problemen bekend maken en overheden en werkgevers onder druk zetten. Pas waar ze zich kunnen en mogen verenigen, kunnen werknemers duidelijk maken dat ze geen gereedschap zijn, noch uit te persen citrusvruchten.

De vrijheid om zich te verenigen en zich zonder toestemming van derden aan te sluiten bij een vakbond is een fundament van de vrije en democratische samenleving. Daar wringt net het schoentje. In ons land, is het **'Recht op vereniging'** al sinds 1830 door de **Grondwet** gegarandeerd<sup>(3)</sup>, net als de vrijheid van mening en de persoonlijke vrijheid. Maar in andere landen is dat niet het geval.

In principe zou iedereen zich moeten kunnen aansluiten bij een vakbond. Vandaar ook de voortdurende strijd van het ABVV voor een wereldwijde democratie, al is zelfs dat niet altijd een absolute garantie op ongehinderd syndicaal werk. Hoe dan ook, uitgangspunt is dat vakbonden zich vrij en onafhankelijk moeten kunnen bewegen, kunnen doen en laten wat ze willen.

Op mondiaal vlak is **Conventie nr. 87 van de IAO** (al van 1948) erg belangrijk. Deze conventie legt een aantal garanties vast voor het vrij functioneren van vakbonden zonder inmenging van de overheid of van de werkgevers. Helaas zijn de IAO-normen **niet zomaar afdwingbaar**. Landen als China, India, zelfs Brazilië en de VSA hebben de Conventie over de vrijheid van vereniging van de IAO nog steeds niet geratificeerd. Bijgevolg kunnen of mogen **nog altijd meer dan de helft van alle werknemers ter wereld zich niet verenigen**. Er is dus nog werk aan de winkel voor het internationaal syndicalisme. De erkenning en vooral de naleving van de rechten van werknemers zijn voor het ABVV dan ook de centrale pijler van het internationaal vakbondswerk.


<sup>(3)</sup> Artikel 29 van de Grondwet voorziet dat "de Belgen het recht op vereniging hebben; dit recht kan niet aan enige preventieve maatregel worden onderworpen". Het duurde echter nog tot 1921 eer die bepaling door de wetgever echt werd geconcretiseerd en gewaarborgd.





## Niet enkel in 'probleemlanden': het voorbeeld van de 'Employee Free Choice Act (USA)'

Zelfs in het zogenaamd 'superdemocratische' Amerika is het respecteren van fundamentele werknemersrechten, zoals het recht om vakbonden op te richten en om te onderhandelen met de werkgever, zonder vrees en intimidatie niet altijd gegarandeerd. Dat kan misschien verbazing wekken, maar toch is het zo. De werkgevers blijven er keihard gekant tegen elke hervorming die aan de werknemers meer mogelijkheden geeft om zich te organiseren en zelf te beslissen of ze syndicale vertegenwoordiging willen. Onder impuls van het IVV en de Global Unions werd in 2009 wereldwijd een solidariteitsactie met de Amerikaanse vakbonden gelanceerd. Men riep ook op om de 'Employee Free Choice Act' (EFCA) in het parlement goed te keuren. Goed om weten: president Obama steunt openlijk de EFCA. [■]



Senators Bennet and Udall,  
I want the economy to work  
for everyone.

IT'S TIME FOR CONGRESS TO PASS THE

**EMPLOYEE  
FREE CHOICE ACT**

Roberta Ayala  
Training Assistant  
Pueblo, CO

Cont

USA: Employee free choice act



## 5. Vakbondsrechten: wereldwijd ondergraven of geschonden

De **vrijheid van vereniging** behoort samen met het recht op **collectieve onderhandelingen** en het recht op **staking** tot de drie fundamentele **vakbondsrechten**. Mensen moeten niet alleen de individuele vrijheid hebben om zich aan te sluiten bij een vakbond, die vakbond moet ook het recht hebben om als groep op te komen voor de gemeenschappelijke belangen van de aangesloten werknemers. Zonder dit 'collectieve' recht kan een vakbond zich immers niet vrij en onafhankelijk organiseren.

En hoewel de fundamentele organisatie- en arbeidsnormen van de IAO universeel gelden, blijven schendingen van de vrijheid van vereniging en van het recht op collectieve onderhandelingen schering en inslag. Het jaarlijkse rapport van het IVV stelt duidelijk dat anno 2008 wereldwijd vakbondsrechten met de voeten getreden worden door beperkende wetten, intimidatie en geweldplegingen. Ter illustratie: in 2007 lieten 91 syndicalisten het leven, in 2008 76. Het gevaarlijkste land voor syndicalisten is Colombia. In 2008 werden daar 49 militanten vermoord, een kwart meer dan een jaar eerder! Guinee en Guatemala vervulde in 2007 de 'antisyndicale top drie'. In 2009 werden ook in o.m. de Filipijnen, Nepal, Nigeria en Zimbabwe vakbondsmensen vermoord.

Aanslagen, verdwijningen en doodsb bedreigingen, straffeloosheid voor de daders, ... vele landen blijven een hel voor wie sociale bescherming voor werknemers wil afdwingen.

Maar niet alleen in die 'probleemlanden' staan de vakbondsrechten op de helling. De financiële en economische crisis weegt wereldwijd zwaar op de vakbondsrechten. Zo werden in 2008 om en bij de 8.000 werknemers ontslagen wegens hun syndicale activiteiten. Met zo'n 2.000 ontslagen staat Turkije bovenaan op deze zwarte lijst.



Het ABVV dringt bij overheden en bedrijven aan om de internationaal erkende arbeidsnormen na te leven. In 2009 gebeurde dit onder meer t.a.v. de autoriteiten in Israël, Iran (bij herhaling zelfs), Colombia en Honduras. Het ABVV ijvert ook voor de vervolging van de daders van gewelddadige acties tegen vakbondsmilitanten. Dit is immers niet overal vanzelfsprekend. Maar het lobbywerk tegen de schending van de arbeidsnormen levert wel degelijk resultaat op. Op aandringen van het IVV is er in Colombia thans een permanente vertegenwoordiger van de IAO om de situatie nauwlettend in de gaten te houden. Colombia blijft voor het ABVV één van de prioritaire syndicale werkgebieden.

Zolang de syndicale basisrechten ondergraven of geschonden worden, blijven werknemers de dupe. Ze worden tegen elkaar opgestookt en uitgespeeld, worden door veel (gelukkig niet alle!) werkgevers beschouwd als 'gereedschap'. En met als kwalijk gevolg wereldwijd ook een voortdurende druk op de lonen en op de sociale voorzieningen, informalisering van de arbeid, toenemende gedwongen flexibiliteit, ... Bovendien grijpen werkgevers her en der de economische situatie aan om (onder het mom 'genoodzaakt door de mondiale crisis') vakbondswerk extra trachten te fnuiken.



Sensibilisering over kinderarbeid in de cacaoplantages (Horval)

## De Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) tikt op de vingers

Het haalt niet zo vaak de krant, maar het werk van de IAO is zeer belangrijk. Dat kan niet voldoende beklemtoond worden. De IAO is immers veel meer dan een adviesorgaan. Op de jaarlijkse conferenties onderhandelt de vakbeweging over bindende verdragen (Conventies) voor de aangesloten landen. Daarnaast worden ook 'Aanbevelingen' geformuleerd. Dat zijn niet-bindende richtlijnen, vaak een aanvulling op de Conventies.

Regeringen van de aangesloten landen moeten regelmatig rapporteren hoe ze die verdragen uitvoeren, in overleg met vakbonden en werkgevers. Echte sancties bij schendingen zijn er niet, het gaat eerder om 'naming and shaming'. Landen houden er niet van publiekelijk te kijk gezet te worden. Maar dat gebeurt dus wel degelijk. Op de IAO-conferentie van juni 2009 was dat het geval voor onder meer Turkije (gewelddadig antisynдикаal klimaat en opsluiten van vakbondsmilitanten), Colombia (talrijke onbestrafte moorden op syndicalisten), Rusland (kinderarbeid) en Israël (rechten van Palestijnse arbeiders). Ook België wordt op de vingers getikt. Men pikt het niet dat de werkgevers meer en meer het stakingsrecht aan banden proberen te leggen, desnoods met behulp van rechters en deurwaarders. De gebeurtenissen aan de Carrefour-filiaal blijven in het geheugen gegrift.

Het jaarrapport van het IVV over de schending van vakbondsrechten wereldwijd is te vinden op de IVV-website ([www.ituc-csi.org](http://www.ituc-csi.org)). [■]



Colombië: vermoorde syndicalisten



Iran: actie voor vrijlating van syndicalist  
Mansour Osanloo



De snelle globalisering van de wereldeconomie zet dus al zware druk op de arbeidsmarkt en de rechten van werknemers. De financiële en economische crisis leidt bovendien tot een toename van herstructureringen en delokalisering, maar evenzeer tot de uitbesteding van arbeid aan onderaannemers en schijnzelfstandigen.

We mogen niet zomaar actieloos blijven toekijken. Nog méér vakbondswerking, internationaal en bij ons is noodzakelijk. Zeker in Azië, Afrika en bepaalde landen in Midden- en Zuid-Amerika is nog een massa syndicaal mobiliserend en organiserend werk te verrichten. Vakbonden en een zo hoog mogelijke syndicalisatiegraad, in Noord én Zuid, zijn beslist nodig.



### Het lijkt weinig, maar ...

Schrijven naar de Belgische minister van Buitenlandse Zaken, naar een staatshoofd of een ambassadeur, een protestactie voeren aan ambassade of consulaat om de opsluiting van vakbondsmilitanten aan te klagen ... het lijkt voor sommigen misschien twee keer niks. Nochtans hebben mannen en vrouwen meermaals hun vrijheid en soms hun leven aan zo'n initiatieven te danken. De verdediging van vakbondsrechten is voor het ABVV geen abstracte zaak. Militanten uit Colombia, Congo, Iran, ... kunnen ervan getuigen. [■]

## 6. Onze kernactiviteit: waardig werk

Niettegenstaande de rijkdom op wereldschaal groter is dan ooit tevoren, leeft zo'n 40% van de werknemers in de wereld van minder dan 1 dollar per dag. Bedrijfswinsten worden grotendeels opgestreken door de aandeelhouders, ten koste van de lonen van de werknemers. Als reactie op dat onrecht lanceerde de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO) al in 1999 het concept 'Waardig Werk'.

Het concept 'Waardig Werk' steunt dus op vier pijlers:

1. een inkomen waarborgen waardoor de essentiële behoeften kunnen vervuld worden;
2. de vakbondsvrijheden in acht nemen;
3. een stelsel van sociale bescherming verzekeren;
4. vorm geven aan de sociale dialoog.

Waardig werk vat in feite samen wat mensen van werk verlangen. Het omvat de mogelijke toegang tot een productieve en rechtvaardig bezoldigde baan, veiligheid op de werkvloer en sociale bescherming voor de gezinnen, betere vooruitzichten voor persoonlijke ontwikkeling en maatschappelijke integratie, de vrijheid om eisen te uiten, zich te organiseren en deel te nemen aan beslissingen die het eigen leven beïnvloeden, gelijke kansen en behandeling voor iedereen, vrouwen en mannen.

Het wereldwijd aanmoedigen van waardig werk is volgens de IAO essentieel voor een rechtvaardige globalisering, die economische rendabiliteit combineert met sociale rechtvaardigheid. Waardig werk en een waardig inkomen zijn bovendien absolute voorwaarden om de **'Millenniumdoelstellingen'** van de Verenigde Naties (die wereldwijd problemen moeten terugdringen) op een duurzame manier te realiseren.



### Waardig Werk, de IAO-definitie

Volgens de definitie van de IAO bestaat waardig werk uit "een werk dat je vrij kiest met een inkomen dat de noden van het gezin dekt en dat de fundamentele arbeidsrechten respecteert, zoals het recht op organisatie en op collectieve arbeidsonderhandelingen, waardoor sociale bescherming, sociale dialoog en gelijkheid tussen mannen en vrouwen verzekerd wordt" [■]

Waar er geen waardig werk is, ligt de levensstandaard en –kwaliteit immers beduidend lager (armoede, ziektes, ongelijkheid, uitbuiting, ...). De voornaamste drijfveer om waardig werk wereldwijd afdwingbaar te maken als een sociaal recht is dat het een belangrijke, zo niet de belangrijkste, hefboom is bij het bestrijden van de armoede. Als men dus tegen 2015 de armoede in de wereld wil halveren (één van de Millenniumdoelstellingen), dan is dat onlosmakelijk verbonden met een minimum aan arbeidsrechten voor iedereen.

De IAO en het IVV hadden waardig werk graag als afzonderlijk negende Millenniumdoel gezien (zie kaderstukje). Dat bleek helaas niet haalbaar. Maar hun voortdurend hameren op de noodzaak ervan leidde in 2008 toch tot een succesvol compromis: binnen elke Millenniumdoelstelling is aandacht voor werk- en inkomensaspecten nu verplicht. Met andere woorden, de streefdoelen van waardig werk zijn nu een belangrijke basisvoorwaarde voor de realisatie van de acht Millenniumdoelen van de VN.

## 6.1. Waardig werk = waardig inkomen = waardig leven, maar ...

Werk wordt algemeen beschouwd als de basis voor een gelukkig leven. Werk zorgt voor inkomen, voor contacten, voor ontwikkelingskansen, voor zekerheid. In principe toch, op voorwaarde dat men werk heeft. Onze moderne maatschappij heeft op dat vlak immers een groot probleem: zij slaagt er niet in om iedereen (gelijke) toegang tot fatsoenlijk werk te geven.



### Wat zijn de Millenniumdoelstellingen?

In september 2000, bij de start van het nieuwe millennium, bekrachtigden alle 191 lidstaten van de Verenigde Naties de 'Millenniumverklaring'. Dat is een akkoord om met alle landen samen tegen 2015 de belangrijkste wereldproblemen aan te pakken (armoede, ziektes, ongelijkheid, milieuproblemen). Er werden acht concrete en meetbare doelstellingen vastgelegd: halvering van de armoede; iedereen minimaal basisonderwijs; mannen en vrouwen gelijkwaardig; minder kindersterfte; verbetering van de gezondheid van moeders; bestrijding van hiv/aids, malaria en andere dodelijke ziektes; duurzaam leefmilieu voor méér mensen; mondiaal samenwerkingsverband voor ontwikkeling.

Als essentieel beschouwd in de strijd tegen de armoede werd in 2008 ook waardig werk in de Millenniumdoelstellingen opgenomen, zij het geïntegreerd in de andere. [■]



De IAO becijferde dat het aantal werkenden tussen 15 en 64 jaar in de periode 1997-2007 steeg van 2,5 tot 3 miljard. Toch groeide in dezelfde jaren het aantal (geregistreerde) werklozen van 165 tot 200 miljoen. De economische crisis vanaf 2008 doet daar nog een ferme miljoenenschap bij. Voor velen betekent dit dat zij moeten overleven zonder inkomen en gedoemd zijn tot de bedelstaf.

Maar ook niet iedereen die aan het werk is, haalt daar een behoorlijk inkomen uit. Zo'n 500 miljoen werkenden hebben, niettegenstaande al hun inspanningen, een inkomen lager dan één dollar per dag per gezinslid. En niet minder dan 1,3 miljard werknemers verdienen te weinig om hun familieleden boven de armoedegrens van twee dollar per dag te tillen. Ze komen immers niet aan de bak in de formele, goed gestructureerde economie. Uitbuiting en sociale wantoestanden zijn nooit veraf. Vooral kinderen, vrouwen en etnische minderheden zijn het slachtoffer.

Zelfs in de formele economische sectoren loopt een en ander mis. Denk maar aan de honderdduizenden slachtoffers van arbeidsongevallen per jaar, vaak met dodelijke afloop. De Chinese mijnbouw spant hier de kroon. Miljoenen mensen worden te weinig betaald voor wat ze presteren, vrouwen worden gediscrimineerd op de werkvloer, en in veel landen en sectoren geldt er een verbod op vrije vakbonden. Ook in België stijgt het aantal onzekere jobs. Steeds meer mensen moeten presteren op basis van een tijdelijk contract, zonder werkzekerheid, met een laag loon en gebrekkige sociale bescherming.

De economische veranderingen als gevolg van de globalisering hebben dus een directe weerslag op de wereldwereld. Het ongebreidelde streven naar rendabiliteit en productiviteit, tegen de laagste kostprijs, is alleen mogelijk ten koste van de werknemers. Deze worden meer en meer geconfronteerd met dreigende productieverplaatsingen, allerlei druk op de arbeidsvoorwaarden en het afkalven van de lonen, die vaak niet aangepast zijn aan de huidige sociaal-economische realiteit.



*Waardig werk als antwoord op de crisis, 9 oktober 2009:  
militantenconcentratie, Tour & Taxi*

### **Wist je dat ...**

**Elke dag 6000** mensen sterven als gevolg van ziekte en ongevallen op het werk.

**Wereldwijd 1,8 miljard** mensen werken zonder contract en zonder sociale bescherming. In landen zonder sociale bescherming is je werk verliezen rampzalig; en wie oud, ziek of zwanger is staat ook meestal op straat zonder inkomen.

**12 miljoen** mensen dwangarbeid moeten verrichten.

**Er wereldwijd 200 miljoen** werkende armen bij kwamen als gevolg van de crisis

**115 miljoen** kinderen op schoolleeftijd nooit een school aan de binnenkant zien, laat staan onderricht krijgen.

Bron: folder Oxfam "Werknemers zijn geen gereedschap", 2009. [■]

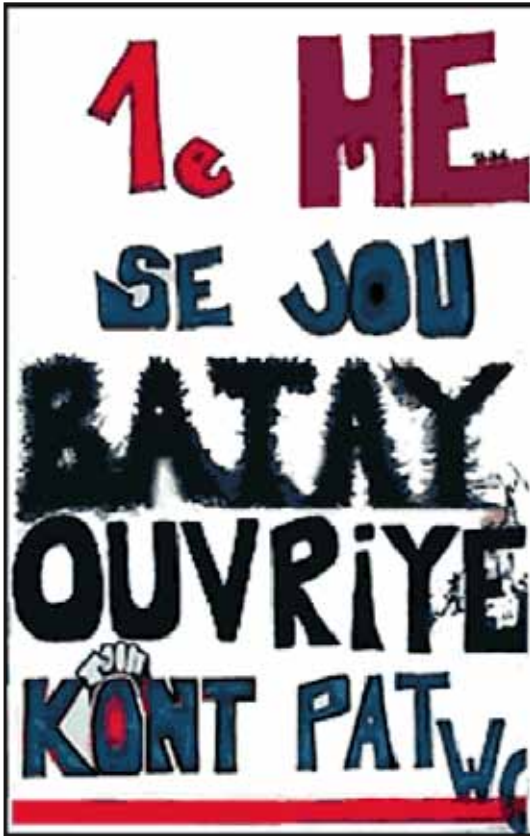
## 6.2. Wereldwijd campagne voeren

Op het Wereld Sociaal Forum in Nairobi (2007) lanceerde het IVV het idee voor een wereldwijde campagne rond Waardig Werk. De oproep viel ook bij het ABVV niet in dovemansoren. Samen met de andere vakbonden, FOS/SolSoc, Wereldsolidariteit en de NGO-koepelorganisaties 11.11.11 en CNCD kreeg de campagne vanaf mei 2009 concreet vorm. Slogans zijn “**Werknemers zijn geen gereedschap**” en “**Werknemers zijn geen gereedschap. Daar blijven we op hameren**”. Inmiddels werd **7 oktober** uitgeroepen als de jaarlijkse ‘**Internationale Dag voor Waardig Werk**’.

De internationale context van de problematiek is immers overduidelijk. Mocht men wereldwijd samenwerken om de normen voor waardig werk te waarborgen en - waar nodig - af te dwingen, dan zouden werknemers niet langer beschouwd worden als louter werktuigen die economische groei en winsten moeten creëren (behalve voor henzelf), maar als burgers met het recht fatsoenlijk van hun arbeid te leven, zowel in het Noorden als in het Zuiden. Helaas is de realiteit nog vaak anders.



Het jaarlijkse IVV-rapport bevat enkele erg leerrijke voorbeelden. Erg schrijnend is de arbeidsrechtelijke situatie van vrouwen en mannen in de zogenaamde ‘vrije zones’ in Centraal-Amerika. In deze belastingvrije industriezones, waar hoofdzakelijk textielproducten voor de export worden afgewerkt, wordt elk syndicaal initiatief in de kiem gesmoord. Maar ook elders tieren deze (rechtenloze) zones welig, met alle nefaste sociale gevolgen daarvan. Ook de gebrekkige bescherming van huispersoneel is zorgwekkend. Vooral naar de Golfstaten geëmigreerde Aziatische vrouwen zijn kwetsbaar. Ook in Afrika en Zuid-Azië is de situatie op dit vlak alarmerend.



*Haïti: "1 Mei is de strijddag van de arbeiders tegen de patroons"*

### 6.3. Kernactiviteit voor het ABVV

Zowat alle beleidsaspecten en aandachtspunten van vakbonden (tewerkstelling, syndicale rechten en vrijheden, sociale bescherming, internationale solidariteit, ...) zijn vervat in het thema 'Waardig Werk'. Logisch dat dit thema ook voor het ABVV zeer hoog op de prioriteitenlijst staat. Er was al de actie, samen met ACV, ACLVB, FOS en Wereldsolidariteit, in de ondernemingen onder de slogan "Samen in actie, want werknemers zijn geen gereedschap" (vanaf mei 2009). De belangrijke syndicale meeting 'Waardig werk en de syndicale antwoorden op de crisis' te Brussel (9 oktober 2009, samen met het ACV) was bedoeld om werknemers, werkgevers en niet in het minst de overheid extra te sensibiliseren, maar ook om de problematiek nog eens te duiden in de internationale context.

Sensibiliserende acties en evenementen horen er uiteraard bij, maar nog belangrijker is de dagelijkse aandacht en inzet voor waardig werk, in functie van de vier grote doelstellingen ervan:

- jobcreatie en ontwikkeling van bedrijven;
- sociale bescherming;
- goed bestuur en sociale dialoog;
- respect voor de fundamentele rechten van de werknemers en de arbeidsnormen.

De problematiek van waardig werk is immers niet alleen een 'globaal' probleem, maar ook, en zelfs vooral, een zaak van lokale politici en beleidsvoerders. Zij bepalen de wetgeving inzake sociale rechten, enz. En het zijn ook zij, zowel in het Noorden als in het Zuiden, die erop moeten toezien dat de regelgeving in kwestie nageleefd wordt en – indien nodig – afdwingbaar is. Positief is dat het Belgisch parlement in

*Betoging van een Turkse vakbond*





juli 2009 een resolutie goedkeurde ter ondersteuning van waardig werk en de internationale arbeidsnormen. Op die manier kregen deze thema's centrale plaats in het buitenlands en ontwikkelingsbeleid.

De rol van de vakbond als stimulator én als waakhond is hierbij zeker niet overbodig. Vandaar nog eens de bijzondere aandacht van het ABVV voor het concept waardig werk.

## 6.4. Speciale focus: de campagne 'Schone Kleren'

Een van de belangrijkste exponenten van het brede 'Waardig Werk'-concept is de campagne rond 'Schone Kleren', door een platform (opgericht eind 1995) van o.m. vakbonden (ook het ABVV), NGO's en consumentenorganisaties. Ook in andere Europese landen bestaat een dergelijk platform.

De kleding- en de (sport)schoenen-industrie zijn schoolvoorbeelden van de globalisering. De dag van vandaag zijn kleren immers vaak echte 'wereldproducten': gemaakt aan de ene kant van de wereld, verkocht en gedragen aan de andere kant. De enorme concurrentie drukt echter op de arbeidsomstandigheden. Met als gevolgen: lage lonen, lange werkdagen, slechte verlichting en verluchting in de ateliers, kinderarbeid, weinig of geen sociale bescherming, fnuiken van vakbondswerking, ... Vrouwen (85 procent van alle werknemers wereldwijd actief in die sectoren, of zo'n 40 miljoen) worden daarbij nog harder getroffen. Doorgaans ligt hun loon immers nog lager dan het loon van mannen.



### Brochure 'Wij willen schone kleren'

In de brochure 'Wij willen schone kleren' (november 2008) van de Schone Kleren Campagne staat voor 33 kledingbedrijven op de Belgische markt beschreven in welke mate ze fundamentele arbeidsrechten respecteren. Geen zwarte lijst, maar genuanceerde profielen. Dat de productie massaal in China gebeurt, was te verwachten. Verrassend is wel dat bijna alle bedrijven een gedragscode ter zake hebben, maar dat in de uitvoering en/of de controle weinig dynamisme steekt. Scoren ook zwak: de betrokkenheid van de werknemers in het beleid en de praktijk rond arbeidsrechten en de informatie en transparantie ten aanzien van de consumenten. De kledingbedrijven hoeven dus duidelijk nog enkele extra stimuli. Meer weten: [www.schonekleren.be](http://www.schonekleren.be). [■]

Nogal evident dat de vakbonden, NGO's, enz internationaal samenwerken om de arbeidsomstandigheden in de kleding- en (sport)schoenennijverheid te verbeteren en om het 'empowerment' (zelfversterking, autonomisering) van de arbeid(st)ers te bevorderen. Dat gebeurt via positieve acties, niet met het boycotten van een bepaald merk of een distributie- of winkelketen. Met die acties wil men de bedrijven ertoe brengen hun maatschappelijke verantwoordelijkheid te erkennen en effectief op te nemen. Soms met resultaat: her en der verbeteren de werk- en leefomstandigheden beetje bij beetje. Soms ook niet (zie onderstaand kaderstukje) Hoe dan ook is er, niet in het minst voor het ABVV, nog een pak werk aan de winkel.

## 6.5. 'Schone kleren op het werk'

Werknemers krijgen in heel wat privé- en overheidsbedrijven werkkledij van hun werkgever (overalls, veiligheidskleding, schorten, t-shirts, enz). Bij de aankoop wordt gelet op kwaliteit, prijs, beschermingsfactor, stijl, wasvoorschriften, ... Maar met de arbeidsomstandigheden waarin die kledij gemaakt wordt, houdt men meestal geen rekening. In lagelonenlanden en talrijke exportverwerkings- of vrijhandelszones zijn die omstandigheden vaak slecht. Met de campagne 'Schone kleren op het werk' wil het ABVV de militanten hiervoor sensibiliseren. Informatie en actie gaan hier hand in hand.

Vandaar de vraag om via de ondernemingsraad of het CPBW te informeren naar de herkomst en de productieomstandigheden van de werkkledij. Het ABVV wil dat de werkgevers hun kledingleveranciers een verklaring laten ondertekenen dat die kleren gemaakt zijn met respect voor de fundamentele arbeidsnormen van de IAO, en dat ze bereid zijn dit door een neutraal organisme te laten controleren, zoals bijvoorbeeld de 'Fair Wear Foundation'.



### Zo willen we het zeker niet ...

"Als de uitbuiting van arbeiders een Olympische sport was, dan zouden de internationale sportmerken de grootste medaillewinnaars zijn." Dat was de cynische conclusie van een gezamenlijk rapport ('**Play Fair at the Olympics**', april 2005) van vakbonden en NGO's over de blijvende schending van de arbeidsrechten door de mondiale sportkledingindustrie. De voorbeelden zijn legio. Arbeiders in een Chinese fabriek van Umbro-petten worden gedwongen tot een 7-daagse werkweek. In Bangkok werkt men dag én nacht in fabrieken die produceren voor Fila en Nike. Bulgaarse arbeiders die Puma-kleding maken worden beboet of ontslagen wanneer ze weigeren overuren te presteren. En het rijtje gaat zo verder.

Anno 2009 is er weinig verbetering merkbaar. Integendeel, in sommige gevallen wordt de klok zelfs teruggedraaid. Door de toegenomen concurrentie zijn in landen als Bangladesh, India en Sri Lanka de lonen in de kledingindustrie nog gedaald. Stiksters verdienen er amper 5 eurocent per afgewerkt T-shirt. En werkweken van zo'n 70 uur zijn heel normaal. Zo willen we het zeker niet ... ■





“Vrijhandelszone” militantenconcentratie 09/10/2009 - Tour & Taxi

## 7. Globalisering vergt meer solidariteit

Het sociaal-economisch bedrijf is al lang de landsgrenzen ontgroeid. Er is (het nieuwe) Europa, waarin het ABVV – via het Europees Vakverbond (EVV) meehelpt om de sociale lat hoger te leggen. Niet altijd zo eenvoudig in sommige vroegere Oostbloklanden. Maar die strijd moet gestreden: ook daar staat het ABVV internationaal voor!

En dan is er de fameuze ‘globalisering’. Lang geen modewoord meer, maar economische realiteit met aanzienlijke sociale gevolgen. Niet altijd ten goede, integendeel. De globalisering creëerde wereldwijd weliswaar nieuwe rijken en een grotere middenstand, maar de koopkracht van de overgrote deel van de werknemers nam niet toe.

### Globalisering, ver van mijn bed?

Auto’s, kledij, speelgoed, ... “made in ...”, maar steeds vaker niet bij ons. Ver van je bed, al die globaliseringstoestanden? Toch niet. We kunnen stellen dat onze nationale luchthaven Australisch is en de Antwerpse haven voor een deel Singaporees. Onze elektriciteit en water zijn Frans, ons gas is dan weer Italiaans. Staal en diamant zijn Indiaas, de assemblage van wagens is Amerikaans of Duits of Canadees-Oostenrijks. En de grootste bank is Frans. [■]



Producten en diensten internationaliseren in snel tempo. Helaas gaan de meeste landen in het Zuiden er niet op vooruit. De tegenstellingen tussen de kop en de staart van het economisch peloton nemen – ook ten gevolge van de crisis vanaf 2008 – zelfs toe. En de meedogenloze concurrentie zet ook onze eigen sociale verworvenheden onder druk.

De wereldeconomie wordt immers niet bepaald door het algemeen belang, maar door het streven naar een zo groot mogelijke winst, in de hand gewerkt door de spelregels van de vrije markt. Alleen wordt vergeten dat deze spelregels geen natuurwetten zijn, maar normen die bedacht en gedicteerd worden vanuit een specifieke liberale kijk op economie en arbeid.

Enkele jaren geleden gaf journalist Dirk Barrez een perfecte omschrijving van de problematiek: *“De manager wil de kansen grijpen die zich voordoen op de steeds vrijere wereldmarkt. Vanzelfsprekend zoekt hij goede infrastructuur op, natuurlijk wil hij degelijk opgeleide, toegewijde en productieve werknemers, liefst ook rechtszekerheid en niet al te veel corruptie. Maar evenzeer zal hij uitkijken naar de goedkoopste grondstoffen, zal hij de goedkoopste werkkrachten verkiezen, de laagste belastingen, de laagste sociale zekerheidsbijdragen, goedkoop kapitaal en liefst zelfs onbelaste winsten. Dan kijken managers vooral naar de kosten, dan veranderen de werknemers van menselijk kapitaal in kostenposten waarin stevig gesnoeid moet worden. Dan kijken zij uit naar goedkopere plekken waar mensen voor veel minder geld en met veel minder rechten aan het werk kunnen worden gezet(4)”*

Economische activiteiten verschuiven steeds sneller doorheen de wereld, op zoek naar de goedkoopste productieplaatsen. **Delokalisatie** heet dat. Het overkomt miljoenen arbeiders, in rijke en in arme landen. Grote (multinationale) bedrijven doen meer en meer een beroep op onderaanneming. Ze splitsen hun productie op in kleinere schakels. In zo’n netwerk kunnen kleinere entiteiten vrij makkelijk naar andere

<sup>(4)</sup> Dirk Barrez, *Delokalisatie. Mens en samenleving als speelbal van de economie* (Palabrief 23, 2005)



## Frappant voorbeeld van delokalisatie bij ons: Philips

Eind 2002 sloot Philips Hasselt de deuren: 1400 mensen verloren hun job. De vestiging verhuisde eerst naar Hongarije, nadien naar Roemenië en Oekraïne (waar de lonen nóg lager lagen en men dus goedkoper kon produceren). Uiteindelijk besliste Philips grote delen van de productie over te brengen naar het Chinese Sjanghai. De werknemers presteren er meer dan 40 uur per week voor zo'n 70 euro netto per maand. En dat bovendien zonder de steun van een uitgebouwde sociale zekerheid en van een stevige vakbondsinsameling. Een ander onderdeel van Philips, in Turnhout (waar lampen voor alle doeleinden worden gemaakt), heeft ook al een belangrijk deel van de productie gedelokaliseerd naar Polen en China. [■]

bedrijven of gebieden verplaatst worden. Door te delokaliseren bespaart een bedrijf op de kosten en de sociale bijdragen. En het kan ook gemakkelijker de verantwoordelijkheid voor onethische praktijken (slechte arbeidsomstandigheden, onderbetaling, kinderarbeid, ...) van zich afschuiven.

Een ander fenomeen van globalisering is **outsourcing**. Westerse ondernemingen besteden massaal opdrachten en jobs, voornamelijk in de IT-sector, aan Aziatische landen, vooral in India en China. Ook Belgische topbedrijven als Bekaert, Colruyt, Belgacom en Axa doen hier flink aan mee. "Zelfs in crisistijden is het moeilijk voldoende gekwalificeerde informatici te vinden", luidt hun argumentatie. Kan zijn, maar in die landen is de dienstverlening veel goedkoper dan bij ons en kunnen werkgevers met veel meer willekeur optreden. Dat zijn de ware redenen van de outsourcing.

In deze omstandigheden is het voor heel wat werknemers moeilijk om de collega's in andere landen niet als concurrenten te beschouwen. **Maar tegenover het internationale bedrijfsleven dat werknemers uit verschillende landen tegen elkaar opzet, plaatst het ABVV een concrete internationale solidariteit.** En zo komen wij opnieuw terecht bij onze kernactiviteit waardig werk.



### De kleinste sociale gemene deler

De wedijver tussen de nationale economieën, ten gevolge van de globalisering en de liberalisering van de handel, heeft verstrekende gevolgen voor al onze sociale verworvenheden. In naam van de competitiviteit (versta: winstbejag) weegt de internationale concurrentie rechtstreeks op de loonvorming en de arbeidsvoorwaarden. De patronale lobbygroepen oefenen constant druk uit op de regeringen opdat zij de fiscaliteit en de parafiscaliteit (sociale bijdragen) voor de ondernemingen zouden verlagen. Vrijhandel en het vrij verkeer van kapitaal leiden tot competitie tussen de nationale belastingstelsels, wat op zijn beurt leidt tot minder inkomsten van de overheden, en tot het verzwakken van hun mogelijkheden om in te grijpen in sociale programma's of in de financiering van goed werkende openbare diensten. [■]

## 7.1. ABVV: neen aan nationalisme, protectionisme en sociale dumping

Nog een ander gevaar dreigt. Nationalistische en populistische verleidingen zijn groot en simplistische standpunten kennen zeker in crisistijden vaak grote bijval. De demonen uit de jaren '30 loeren om de hoek. We weten helaas al te best tot wat die standpunten leidden.

Het ABVV zal zich dan ook met alle mogelijke middelen blijven afzetten tegen al wie 'crisisvoorwendsels' (genre "Al die vreemden pakken ons werk af" en meer van dat fraais) gebruiken om werknemers tegen elkaar op te zetten en verdeeldheid te zaaien. Werknemers lijden zo al genoeg onder de gevolgen van de neo-liberale globalisering. Situaties als bij Opel of Arcelor hoeven wellicht geen verdere uitleg. De strijd tegen sociale dumping is fundamenteel: overal gelijk loon voor gelijk werk.

Bovendien zal het ABVV bijzonder waakzaam blijven voor het gevaar van extremistische politieke reacties als gevolg van de hoge werkloosheid en sociale uitsluiting, in de vorm van racisme, discriminatie van migranten of etnische minderheden, vervolging van vakbondsmilitanten en protectionistische maatregelen die de crisis nog zouden verergeren. De globalisatie moet absoluut een grotere sociale en ecologische dimensie krijgen. Daarvoor is







ook de globalisering van de solidariteit noodzakelijk, gebaseerd op de universele verplichting van alle landen de fundamentele mensenrechten en vrijheden te respecteren.

Die visie ligt geheel in de lijn van die van de IAO. Ook voor het ABVV blijft een hechte samenwerking op Europees en wereldniveau, niet het minst op syndicaal vlak, het beste middel om de crisis aan te pakken. Dat begint met de heropbouw van het internationaal financieel systeem. Net als direct na Wereldoorlog II blijkt ook nu de noodzaak om een strenger economisch en financieel kader op wereldvlak in het leven te roepen, dat conclusies trekt uit het debacle van het ongebreidelde kapitalisme en liberalisme. De IAO moet hierin een belangrijke rol spelen zodat meer rekening gehouden wordt met de sociale dimensie van de globalisering.

De zaken zullen niet gemakkelijk veranderen. We stellen immers vast dat de crisis de roep om regulering wel deed toenemen, maar ook dat daar in de praktijk niet echt veel van terecht komt, zeker als het om bescherming van werknemers gaat. Zo beloofden de Wereldbank en het IMF hun beleid aan te passen. Maar ondertussen blijven ze landen onder druk zetten om de sociale bescherming te ontmantelen. Daartegen eist het ABVV dan ook dat alle bestaande engagementen en intentieverklaringen omgezet worden in vaste regels en wetten, bindend voor overheden en bedrijven.



*Haïti: uitdeling van syndicale pamfletten aan de ingang van de vrijhandelszone*

### **Berucht: zones van vrije handel en gebonden arbeid**

Vrijhandelszones, exportverwerkingszones, export processing zones (vrijhandelzones die export bevorderen) of 'vrijzones'. In 2008 bestonden er al zo'n 3500 in meer dan 100 landen (de meeste daarvan in ontwikkelingslanden) en hun aantal neemt nog toe. Ze zijn opgericht om buitenlandse investeerders aan te trekken met fiscale voordelen, (te) soepele sociale regels en geen (of uiterst beperkte) vakbondswerking. Door de crisis en toenemende concurrentie gaan ze zelfs tegen elkaar opbieden. En worden de arbeiders dus extra gedupeerd. Uiteraard een doorn in het oog van IAO en IVV. [■]

## 8. Concrete antwoorden op de crisis: “New Social Deal’ en ‘Global Jobs Pact”

De wereldwijde crisis bestrijden is nu absoluut prioritair. En om uit het crisismoeras te geraken moet de focus op werkgelegenheid liggen. Zo niet, dan zullen economisch herstel én groei uitblijven. Protectionisme, neerwaartse druk op lonen en verslechtering van de werkomstandigheden moeten vermeden worden. Eigenlijk is het absurd dat in deze crisistijd arbeidsplaatsen onder druk staan. Binnen de IAO, het IVV en het EVV streeft het ABVV dan ook actief mee naar een gezamenlijke Europese en internationale werkgelegenheidsaanpak om nog grotere drama's te voorkomen. Inmiddels kregen al enkele plannen concreet gestalte, zowel op Europees (de ‘**New Social Deal**’) als op mondiaal niveau (het ‘**Global Jobs Pact**’).

### 8.1. “Fight the crisis: put people first”: de New Social Deal

In mei 2009 betoogden in Europa (in Brussel op vrijdag 15 mei) bijna 400.000 mensen tijdens de actiedagen onder de slogan “Fight the crisis: put people first”. Zij vreesden op korte tijd voor meer dan 25 miljoen werklozen in de Europese lidstaten. Want de banken en grote verzekeraars werden door de overheden van de lidstaten ondersteund, maar de getroffen werknemers bleven vrijwel met lege handen achter.

Daarom stelde het EVV een nieuw sociaal akkoord op: de ‘New Social Deal’, een duurzaam sociaal antwoord op de economische crisis. Eind mei al kwam er een coherent, gemeenschappelijk Europees vakbondsinitiatief uit de bus: de Verklaring van Parijs. De vakbonden eisen dat Europa een helpende hand biedt aan haar inwoners door koopkracht en werkgelegenheid te garanderen. In de verklaring staat duidelijk dat de Europese vakbonden willen meewerken aan een nieuwe financiële en sociale orde binnen de Europese Unie. In deze orde kan er echter geen sprake zijn van zelfverrijking binnen het bedrijfsleven. Een eerlijke verdeling van de welvaart staat voorop. En eenmaal de banken weer gezond functioneren, mogen ze niet hervallen in de fouten van het verleden.

In de slotverklaring van het EVV staan drie eisen centraal, die het ABVV ook naar voren schuift:

- creëren van nieuwe en betere banen. Eén procent van het BNP van de EU moet de komende drie jaar geïnvesteerd worden in nieuwe en kwalitatief betere werkgelegenheid.
- opstellen van een sociaal protocol waarin de vakbondsrechten gelijkgesteld zijn aan de economische vrijheden binnen de EU.
- een einde maken aan het ‘casinokapitalisme’. Een gecoördineerd Europees toezicht op de financiële markten en instellingen is nodig.





Het ABVV leverde trouwens een belangrijke bijdrage aan de EVV-conferentie in Parijs. We braken er een lans voor fiscale harmonisatie en herverdeling van de belastingdruk als antwoord op de nieuwe begrotingsbehoeften ten gevolge van de crisis, de economische relanceplannen en de reddingsplannen voor de banken. Op initiatief van het ABVV besliste het EVV ook dat er betere loonafspraken gemaakt moeten worden tussen de vakbonden om loondumping te vermijden. De discussie binnen het EVV over een Europees minimumloon staat echter al een tijd op een vrij laag pitje, en die mag voor het ABVV nieuw leven ingeblazen worden. Een Europees minimumloon zou de opbouw van een socialer Europa versnellen. In deze crisisperiode zou de discussie zelfs verruimd moeten worden tot sociale zekerheid en vervangingsinkomens. Werknemers hebben overal recht op een degelijke inkomenswaarborg als ze hun job verliezen.

## 8.2. Het “Global Jobs Pact”

Jobcreatie door de overheid, betere sociale bescherming en arbeidsomstandigheden, minimumlonen, laagdrempelige en kwaliteitsvolle openbare diensten, ... dat zijn de krachtlijnen van het ‘Global Jobs Pact’ dat op 19 juni 2009 door de IAO werd goedgekeurd. Dit pact van werknemers-, werkgevers- en regeringsvertegenwoordigers is een soort actieplan met tal van voorstellen en maatregelen die nog verder nationaal en internationaal moeten uitgewerkt en – vooral – effectief toegepast worden. Ondermeer door de IAO zelf en de G20, en via discussies met de grote internationale economische en financiële organen als het IMF en de Wereldbank). De basis voor verdere uitwerking is de ‘**Waardig Werk Agenda**’, het concept voor fatsoenlijk werk dat de IAO eerder lanceerde.

Naast werkgelegenheid focust het Pact ook op een ‘sociale vloer’, een basis van sociale zekerheid die mensen beschermt en klappen opvangt. Niet overal is er een sociaal vangnet als in België, integendeel. Nochtans is een degelijke sociale vloer een belangrijke stabiliserende factor.

Het Pact benadrukt daarnaast ook de noodzaak aan internationale coherentie en samenwerking op gelijkwaardig niveau. Het kan niet dat de onevenwichtigheden in de internationale economie, de enorme ongelijkheden tussen landen, de ongelijkheden tussen mannen en vrouwen, ... niet worden aangepakt. Kortom, internationale solidariteit als weg naar sociale ontwikkeling.

Om het Pact te doen slagen moeten landen financiële ruimte hebben zodat ze de nodige beleidsmaatregelen

### **Het antisociale beleid van de Wereldbank en het IMF: Litouwen als voorbeeld**

Een belangrijke eis van de vakbonden en de Noord-Zuidbeweging, is dat het IMF en de Wereldbank moeten ophouden met antisociale maatregelen op te leggen die de bescherming van werknemers ondermijnen. Treffend voorbeeld: Litouwen in 2009. Daar snoeide de overheid zowel in de minimumlonen als in de pensioenen. Toch kreeg het land de tweede schijf van de beloofde steunlening niet omdat de hervormingen volgens het IMF nog niet ver genoeg gingen. [■]

kunnen treffen. Dat impliceert zowel een sterke regulering van het internationaal financieel systeem als een andere houding van het Internationaal Monetair Fonds (IMF) en de Wereldbank. Ook moet men er nauw op toezien dat de budgetten voor ontwikkelingssamenwerking niet inkrimpen. Dat zou de aanpak in de armste regio’s al van bij aanvang hypothekeren.



## 9. IJveren voor duurzame ontwikkeling

Jarenlang heeft het ABVV andere zorgen gehad dan het leefmilieu. Werkgelegenheid en sociale bescherming primeerden. Maar vanaf het begin van de jaren '90, zo omstreeks de eerste milieutop in Rio de Janeiro, nam de belangstelling en het engagement voor een gezonder milieu en duurzame ontwikkeling stelselmatig toe. Logisch, het debat over duurzame ontwikkeling is ook het debat over sociale ontwikkeling. Een efficiënte milieu- en klimaatpolitiek is immers alleen mogelijk in een sereen sociaal klimaat.

Centraal staat de herverdeling van welvaart zonder dat het milieu geslachttofferd wordt. Sleutelen aan een wereldwijde herverdeling van kansen en de gelijke toegang voor iedereen tot natuurlijke rijkdommen leidt dan ook automatisch tot een alliantie tussen de internationaal georganiseerde vakbondswerking en de Noord-Zuidbeweging. Het engagement van het ABVV hierin is groot. Denk o.m. maar aan de samenwerking met de milieubeweging in de **vzw Arbeid en Milieu**, de druk op de Belgische politici voor het goedkeuren van de **Tobintaks** (belasting op valutatransacties), de stimulerende rol (samen met de andere vakbonden en NGO's) van acties als '**Werk aan de Wereld**'.

Daarnaast heeft het ABVV ook een substantiële inbreng in de Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling, die de vakbonden mee inspraak verleent in het Belgische beleid rond duurzame ontwikkeling.

### 9.1. Informeren en sensibiliseren

In een tijd van mondiale economische crisis met duizenden werklozen – ook bij ons – is de interesse voor milieu en duurzame ontwikkeling, laat staan mobilisatie van de leden ervoor, niet zo evident. En in een steeds meer geïndividualiseerde wereld kijkt men al gauw naar het eigenbelang. Vandaar de hernieuwde inspanningen van het ABVV om zijn achterban bewust te maken van het feit dat syndicale belangenverdediging enkel kan in een globaal kader en met internationale solidariteit als belangrijkste mechanisme.

Het moet nog duidelijker gemaakt worden dat onze aardbol de veralgemening van de westerse levensstijl naar alle werelddelen – zelfs in een crisisperiode – niet aankan. De natuurlijke rijkdommen putten uit en er wordt onherstelbare schade toegebracht aan





ons al zo kwetsbaar milieu. Een duidelijke mentaliteitswijziging is essentieel willen we echt rekening houden met de vele miljoenen uitgebuite arbeiders, landlozen, kleine boeren en de groeiende groep stedelijke armen in het Zuiden.

Daarom dat het ABVV, in het kader van haar informatiserings- en sensibiliseringsopdracht, niet ontbreekt op de verschillende Europese (zoals in het Zweedse Malmö in 2008) en mondiale sociale fora (zoals in het Braziliaanse Belém in 2009) waarop items als milieu en duurzame ontwikkeling steeds meer aan bod komen.

### Massadans om de politici wakker te schudden

Sensibilisering en concreet engagement zijn ook de redenen waarom het ABVV lid is van de zogenaamde 'Klimaatcoalitie', een koepel van een tachtigtal milieubewuste organisaties, die onder impuls van TV-figuur en filmregisseur Nic Balthazar originele activiteiten als 'The Big Ask' en 'The Big Ask Again' lanceerde. Met een dansmoment (en de opname ervan in een videoclip) op zondag 30 augustus maakten zo'n 10.000 mensen de wereld(leiders) hun bezorgdheid over de gevolgen van de opwarming van de aarde duidelijk. [■]



## 9.2. Een nieuwe uitdaging: de klimaatverandering

De klimaatverandering is wellicht het grootste milieuprobleem waarmee de mensheid geconfronteerd wordt. De uitstoot van broeikasgassen aan het huidige tempo (laat staan aan een hoger tempo) zal de opwarming van de aarde versterken en het klimaatsysteem in de loop van de 21e eeuw grondig veranderen. Het is zeer waarschijnlijk dat deze veranderingen ingrijpender zullen zijn dan diegene die we in de loop van de 20e eeuw vaststelden. De klimaatverandering is de oorzaak van steeds meer extreme natuur- en weersverschijnselen, zoals langdurige droogtes, overstromingen, warmte- en koudegolven, ... Deze verschijnselen hebben verschrikkelijke gevolgen: grotere woestijnvorming, erosie van vruchtbare grond, onomkeerbare schade aan de ecosystemen en de biodiversiteit. Ook in de komende jaren zal de weerslag bijzonder groot zijn: gebrek aan voedsel en water en een grotere verspreiding van ziektes. Onze manier van produceren en consumeren en zelfs de werkgelegenheid zullen er beslist onder lijden.

### Enkele verwachte regionale gevolgen

Tegen 2020 verwacht men een watertekort voor naar schatting 75 tot 250 miljoen Afrikanen en tezelfdertijd grote overstromingen in de kustzones van Zuid-Oost-Azië. Tegen 2030, verwacht men een afname van de land- en bosbouw in enorme streken van Australië en Nieuw-Zeeland; hoge temperaturen en droogte in het zuiden van Europa met problematische waterbevoorrading en gevolgen voor de landbouw; frequente overstromingen in Europa, enz. [■]





De verwachte gevolgen zijn niet enkel ecologische of milieurampen, maar grootschalige menselijke catastrofes. En niettegenstaande de gevolgen van de klimaatverandering de hele wereld raken, zullen toch vooral de allerzwaksten in de ontwikkelingslanden het ergst getroffen worden.

Het IVV (met daarin ook het ABVV) wil niet lijdzaam toezien hoe grote delen van onze aarde minder bewoonbaar worden voor de volgende generaties. Willens nillens is ook het internationale politieke forum hiervan overtuigd geraakt. Getuige daarvan zijn o.m. de 'Klimaatopbijeenkomsten' van de Verenigde Naties (de eerste in 1997 in Kyoto, in 2007 in Bali, in december 2009 in Kopenhagen) en de 'Conferences of the Parties' (jaarlijkse conferenties van de ondertekenaars van het Kyoto-verdrag). Het ABVV stuurt stevast een delegatie naar deze bijeenkomsten, en heeft er altijd een stevige inbreng.

Cruciaal zijn nieuwe doelstellingen rond de vermindering van de uitstoot van broeikasgassen in de ontwikkelde landen, en stimulansen voor economische en industriële groei met een lage broeikasgasuitstoot in de ontwikkelingslanden. De Kyoto-normen blijken onvoldoende om te vermijden dat de gemiddelde temperatuur op aarde met 2 graden °C stijgt en er veelvuldig klimatrampen plaatsvinden. Het jaar 2050 zou cruciaal zijn: tegen dan moet in de ontwikkelde landen de uitstoot met minstens 80% zijn teruggedrongen. Zoniet is de schade onomkeerbaar. Om die doelstelling te bereiken moeten de grote bedrijven hun uitstoot jaarlijks met 3,9% beperken, terwijl ze nu maar aan 1,9% komen.

### 9.3. Het concept "Just Transition"

Voor het ABVV zijn klimaatwijziging, werkgelegenheid en industrieel beleid nauw met elkaar verbonden. Het stond dan ook achter de vakbondseis om het concept '**Just Transition**' op te nemen in het slotakkoord van de Klimaatconferentie van Kopenhagen. Het concept moet (voor alle werknemers in de hele wereld) de overgang van een maatschappij met een hoog verbruik van fossiele energie met hoge CO<sub>2</sub>-uitstoot naar een koolstofarme samenleving mogelijk maken.

De 'Just Transition' vereist voor de vakbonden onder meer een correcte verdeling van de verantwoordelijkheden en een billijke spreiding van de kosten onder de landen: de bekende principes van 'de vervuiler betaalt' of nog 'de sterkste schouders moeten de zwaarste lasten dragen'. De geïndustrialiseerde landen moeten dus opdraaien voor de lasten. De vakbonden willen ook maatregelen op het vlak van tewerkstelling (de 'groene jobs') en op het vlak van onderwijs en (beroeps)opleiding. Bovendien moeten de investeringen in technologieën met lage koolstofproductie toenemen. Economie en werkgelegenheid moeten gediversifieerd worden ten gunste van kwetsbare sectoren en gemeenschappen. En vanzelfsprekend moeten de sociale beschermingsmaatregelen en de arbeids- en mensenrechten nageleefd worden.

## 9.4. “Green Jobs”

De hele problematiek van duurzame ontwikkeling en de strijd tegen de klimaatverandering vragen om een versnelde heroriëntatie van ons politiek en economisch systeem. De overgang van ons huidige ‘verbruik- en uitputtingssysteem’ naar een grotere duurzaamheid zal inspanningen vergen, maar biedt anderzijds ook heel wat mogelijkheden op het vlak van innovatie, verbetering van de levenskwaliteit en werkgelegenheid. Milieuzorg en tewerkstelling zijn niet contradictorisch, ze kunnen elkaar perfect aanvullen.

Dat toont het recente ‘Green Jobs Initiative’, van onder meer de IAO en het EVV ook aan. Het initiatief kadert in de ‘Green New Deal’ van de UNO (met New Deal wordt verwezen naar het sociaal-economische hervormingsplan van de Amerikaanse president Roosevelt na de beurscrash van 1929 en de daarop volgende crisis). Via massale groene investeringen wil men drie vliegen in één klap slaan:

- 1.jobcreatie (in eigen land gaat het al om honderdduizenden nieuwe arbeidsplaatsen),
- 2.milieuzorg (vooral strijd tegen de opwarming)
- 3.afbouw van de afhankelijkheid van olie en gas (die onvermijdelijk schaarser en dus ook duurder zullen worden).

De zogenaamde ‘green jobs’ dragen dus bij aan het behoud en het herstel van ons leefmilieu. Dit kan gaan van de sector van de hernieuwbare energie, over werknemers die zich toeleggen op energie-efficiëntie, tot duurzaam bosbeheer. Het spreekt vanzelf dat dergelijke groene jobs wereldwijd mogelijk zijn.

### **Duitse en Nederlandse voorbeelden verdienen navolging**

Op vlak van de creatie van groene jobs kunnen we een voorbeeld nemen aan Duitsland, waar al in 1998, op initiatief van de Duitse Gewerkschaftsbund (DGB = de centrale Duitse vakbond), een ‘Alliantie voor werk en milieu’ (‘Bündnis für Arbeit und Umwelt’) werd opgericht. Vakbonden, de bouwsector en de overheid werken samen met de bedoeling honderdduizenden woningen te renoveren. Resultaat: alleen al in de periode 2001-2004 werden bijna 200.000 woningen gerenoveerd, daalde de energiefactuur van nogal wat huiseigenaars en huurders aanzienlijk, werd een uitstootreductie van 1 miljoen ton CO2 gerealiseerd, en kwamen er rechtstreeks 25.000 arbeidsplaatsen bij. Tel bij dat laatste cijfer gerust ook zo’n 120.000 jobs die anders in de betrokken sectoren verloren zouden zijn gegaan (en dus door dit grootscheeps programma gered werden). En het ‘Groen Plan’ van de vakbondsfederatie FNV en de Stichting Arbeid en Milieu zou in Nederland goed zijn voor 100.000 banen. [■]





**GREEN**

**JOBS**

**NOW**

## 9.5. Een voorstel van het ABVV

Al in februari 2005 stelde het ABVV – naar het voorbeeld van de Duitse DGB – voor om ook in ons land een ‘Alliantie voor Werk en Milieu’ in het leven te roepen. Dit Belgisch pact tussen alle betrokken medespelers (vertegenwoordigers van werknemers en werkgevers, overheid, sectordeskundigen, afgevaardigden uit de sociale economie, ...) moest volgens het ABVV aan de basis liggen van een uitgebreid programma voor hulp aan de energierenovatie van het (verouderde) woningbestand. Centraal daarin staat het toekennen van kredieten met voorkeurtarief en de uitbouw van een systeem van derde investeerders. Kansarme gezinnen zouden als eersten voor die hulp in aanmerking komen. Het accent moest dan ook liggen op investeringen in sociale huisvesting ten voordele van kansarmen, zodat hun energiefactuur naar omlaag kon.

Het voorstel van het ABVV leidde in 2006 tot de oprichting (in 2006) van het ‘Fonds ter reductie van de globale energiekost’. Dit Fonds verstrekt goedkope leningen aan de meest behoeftigen voor structurele energiebesparende maatregelen in woningen. Maar een echte ‘Alliantie’ is er tot op vandaag niet. Met het succesverhaal in o.m. Duitsland en Nederland in het achterhoofd, verdient het ABVV-voorstel dan ook opnieuw bijzondere aandacht.







## 10. “Make love not war”: vrede en veiligheid

‘Make love not war’. Een nostalgische slogan van overjaarse hippies in hun protest tegen de oorlog in Vietnam van halfweg jaren '60 tot begin jaren '70? Misschien. Maar als men die ‘love’ ziet in termen van solidariteit, sociale betrokkenheid, respect, ... blijft die zeker actueel. Internationale politieke crisissen, (burger)oorlogen, maar ook intern geweld in sommige landen (denk maar aan de situatie in o.m. Colombia, Nepal, Irak, Iran) zijn nefast voor iedere sociaal-economische ontwikkeling. Van politieke instabiliteit komt economische instabiliteit.

Niet zelden zijn conflicten te wijten aan factoren als armoede, ongelijkheid, schending van mensenrechten, massale werkloosheid en corruptie. Het ABVV streeft naar meer internationale solidariteit en sociale rechtvaardigheid en engageert zich dan ook tegenover alles wat vrede en veiligheid kan bevorderen.

Vandaar bijvoorbeeld ook de onmiddellijke steun van het ABVV aan het initiatief van het IVV, samen met de internationale organisatie ‘Burgemeesters voor de Vrede’ (begin augustus 2009) tegen atoomwapens. Tegen 2020 zou alle nucleair wapentuig vernietigd moeten zijn. De vrijgekomen budgetten kunnen dan optimaal aan economische en sociale doeleinden besteed worden. Mogelijk? Ja, als alle bij de VN aangesloten landen het non-proliferatieverdrag (verdrag tegen de verspreiding van kernwapens) ondertekenen.



## 10.1. Niet enkel vandaag

De betrokkenheid van het ABVV is door zijn historisch internationale oriëntatie altijd groot geweest. Fascisme, racisme, kolonialisme, ... elke vorm van onderdrukking van mensen of aantasting van een samenleving in vrede werd bestreden.

Zelfs als we ons beperken tot de vrij recente geschiedenis kunnen we tal van voorbeelden aanhalen. Zo nam het ABVV deel aan de fameuze **'Anti-Atoommarsen'** en aan de **Vietnam-betogingen** (de grootste in maart 1968). In die periode riep het ABVV zelfs op om in de bedrijven korte werkonderbrekingen te houden als teken van protest. Vergeten we ook niet onze rol in het 'Overlegcentrum voor de Vrede', van groot belang voor de uitbouw van de vredesbeweging in de jaren 1980. De verschillende **'Anti-rakettenbetogingen'** (met talrijke ABVV-militanten) uit die tijd zijn zeker nog niet uit het geheugen gewist.

Acties en interventies bij conflictsituaties waar ook ter wereld, en zeker als vakbondsmensen er de dupe van zijn, zijn ook nu nog eigen aan het ABVV. In 2009 waren er bijvoorbeeld duidelijke veroordelingen van Israël bij de inval in Gaza, van Iran naar aanleiding van het geweld op syndicalisten en van Honduras na de staatsgreep tegen de democratisch verkozen, sociaal progressieve president Zelaya. En dat zijn maar enkele tussenkomsten in een lange rij.

## 10.2. Crisissen zijn gelinkt

De inzet van het ABVV voor vrede en veiligheid krijgt nog een extra dimensie door de mondiale financieel-economische crisis. De link met de politieke crisissen (oorlogen, terrorisme, geweld ...) is duidelijk. De twee soorten crisissen veroorzaken wereldwijd enorm veel leed. Duizenden gezinnen verliezen geliefden in oorlogen en door ander militair geweld (Afghanistan, Irak, Birma, ...). De financiële crisis kost dan weer duizenden mensen hun job, hun bestaansmiddelen, hun spaarcenten, hun pensioenen en hun dromen over een gelukkige toekomst. In landen met geen of een klein sociaal vangnet komt dat des te erger aan.

### Bekende verbanden

Er zijn bekende verbanden tussen de twee crisisvormen. Zo zorgde de oorlog in Irak er deels voor dat de olieprijs steeg van 35 dollar per vat in 2003 tot 147 dollar in 2008. Die stijging zette ondernemingen en consumenten onder druk en was een van de belangrijkste oorzaken van de verhoging van de voedselprijzen. Door de steeds hogere prijzen en de toenemende recessiedruk konden veel huiseigenaars hun hypotheek niet meer afbetalen. Vooral de Amerikaanse banksector werd getroffen en vandaar uit verspreidde de financiële crisis zich wereldwijd, met – zoals bekend – enorme gevolgen op het vlak van faillissementen en werkgelegenheid. [■]



Laat ons ook niet uit het oog verliezen dat het overgrote deel van de 'conflictlanden' sterk afhankelijk is van buitenlandse hulp. In een internationale financieel-economische crisis is die steun niet meer zo evident, wat de situatie in de 'conflictlanden' verslechtert. Ingrijpende maatregelen, het verlaten van het pad van 'business as usual' zijn voor het ABVV dan ook essentieel, zowel op internationaal als op nationaal vlak. Onder meer het 'Global Jobs Pact' van de IAO en een efficiënte regulering van het gehele financiële systeem kunnen grote stappen voorwaarts zijn.

### 10.3. Preventieve sociale diplomatie

'Preventieve sociale diplomatie' is de verzamelnaam voor een aantal doelgerichte (sociale) programma's met als doel conflictpreventie, het ontzenuwen van spanningen en het zoeken naar vreedzame oplossingen voor conflicten. Het is een belangrijk onderdeel van het Belgisch buitenlands beleid. Via financiering van projecten worden er ook NGO's, vakbonden, ... bij betrokken. De nadruk ligt op de opbouw of wederopbouw van democratische structuren, maar omvat ook steun aan projecten rond vredesstichting, bevorderen van mensenrechten, sociale dialoog, enz.

De rol van de vakbonden, en zeker ook het ABVV, bij preventieve sociale diplomatie is logisch. We streven naar algemene solidariteit en sociale rechtvaardigheid en strijden tegen elke vorm van ongelijkheid, discriminatie en sociale uitsluiting (vaak oorzaken van conflicten). Ook conflictbeheersing, onderhandelen, compromissen sluiten, ... zijn inherent aan het vakbondswerk. Vandaar ook dat het ABVV de geboden kansen greep.



Zo waren er o.m. ABVV-projecten rond vredesstichting in de Balkan (2001-2002) en in de regio van de Grote Meren (Rwanda, 2002-2003). Diezelfde periode was er een initiatief ter bevordering van de sociale dialoog in de openbare diensten in Congo. Nadien liepen nog projecten rond sociale dialoog in Panama, het organiseren van vrouwelijke syndicalisten in Kosovo, Bosnië en Macedonië, en tewerkstellingsprojecten in enkele Balkanlanden en in Roemenië (in samenwerking met o.m. ACV, ACLVB, de Federale Overheidsdienst Werk en de Raad van Europa).

In 2006 stopte echter de overheidsfinanciering van ABVV-projecten rond preventieve sociale diplomatie. Maar we blijven proberen om er nieuw leven in te blazen.

## 11. Internationale strijd voor gelijkheid vrouw en man

### Realiseren van gelijk(waardig)heid tussen vrouwen en mannen: een kernwaarde voor de IAO en het ABVV

Ongelijkheden bestrijden tussen mannen en vrouwen op de arbeidsmarkt en in de maatschappij is voor het ABVV altijd al een aandachts- en actiepoint geweest. Omdat gelijkheid realiseren, ook tussen mannen en vrouwen, onze kernactiviteit is! Het 'Charter Gendermainstreaming' (ondertekend in september 2004) heeft onze strijd tegen v/m-ongelijkheden nog extra in de verf gezet. Er werd binnen het ABVV zelfs een specifiek 'Genderdepartement' opgericht dat de syndicale betrokkenheid van vrouwen en de globale gendergevoeligheid bij vakbondsmensen dient te verbeteren.





Ook binnen de IAO vormt gendergelijkheid, al sinds de oprichting in 1919, een kernwaarde. Een kernwaarde die meer dan ooit belangrijk is: niet alleen omwille van sociale rechtvaardigheid, maar vooral omdat het noodzakelijk is voor de ontwikkeling van een duurzame en welvarende economie. Waardig werk is een opstapje. Effectieve gelijkheid wordt pas mogelijk wanneer systematisch rekening gehouden wordt met de genderinvalhoek in de vier pijlers van waardig werk: tewerkstelling, sociale bescherming, sociale rechten en sociale dialoog. Zowel de IAO als de vakbonden spelen hier een fundamentele rol.



De voorbije decennia werd wel degelijk vooruitgang geboekt. Maar er is nog veel werk voor de boeg. Zeker internationaal blijven geslachtsgebonden discriminatie en uitbuiting in het werkveld her en der groot. Analfabetisme, seksuele vormen van uitbuiting, kindersterfte, gedwongen kinderarbeid, ... treffen overwegend jonge meisjes. En er duiken ook nieuwe vormen van uitbuiting op. Denk maar aan de groei van de niet gereguleerde informele sector waar overwegend (jonge) vrouwen werken, vaak in mensonwaardige omstandigheden en zonder sociale bescherming (bijvoorbeeld het huishoudpersoneel). De schrijnende situatie van deze werksters in het Midden-Oosten is daar maar één voorbeeld van. Vrouwen hebben bovendien vaak te lijden onder een dubbele discriminatie: wegens hun geslacht en wegens hun etnische afkomst (migrantenvrouwen).

## Wegwerken ongelijkheden vrouwen en mannen: geen overbodige luxe in crisistijd

De globalisering heeft duidelijk een andere impact op mannen en vrouwen. Dit omdat mannen en vrouwen doorgaans een andere positie innemen op de arbeidsmarkt, in de maatschappij en binnen het gezin. Vrouwen bevinden zich vaker in een meer kwetsbare positie en ondervinden dan ook in grotere mate de negatieve sociale gevolgen van de economische crisis. Zonder internationale maatregelen is het risico reëel dat de geboekte vooruitgang inzake gelijkheid v/m teniet wordt gedaan en we terugvallen in toestanden van decennia terug. Een juiste crisisaanpak biedt nochtans perspectieven om gendergelijkheid te bevorderen. Enkele mogelijkheden: vrouwen specifiek opleiden voor de nieuwe technologische 'green jobs', mannen gidsen naar jobs in de zorgsector of het onderwijs, of nog (en dat zeker bij ons) collectieve arbeidsduurvermindering gebruiken om vrouwen extra opleiding te geven en mannen meer gezinstijd te bieden.

Deze en andere items kwamen ruim aan bod op de IAO-conferentie in juni 2009. Bij de discussies tussen vakbonden, werkgevers en regeringen over een nieuwe normerende basistekst rond gendergelijkheid lieten de ABVV-vertegenwoordigers zich niet onbetuigd. De aanzet is er, een volgende IAO-conferentie moet de zaak afronden. De bevindingen van de 1e Internationale Vrouwenconferentie van het IVV (Brussel, 19-21 september 2009) zijn richtinggevend voor een positief eindresultaat.



Gelijkheid tussen man en vrouw realiseren in crisistijd is geen luxe maar bittere noodzaak. Net in crisistijden zijn zowel beleidsmatige (op alle beleidsvlakken!) als financiële investeringen voor het wegwerken van genderongelijkheden aangewezen en gerechtvaardigd. Ongelijkheden lagen aan de basis van de economische en financiële crisis. Meer gelijkheid is noodzakelijk om de huidige crisis te overwinnen en toekomstige crisissen te vermijden. Het is nu aan de regeringen, vakbonden, werkgevers en de IAO om het nodige te doen.

### België, modelleerling van de IAO-klas?

Wie denkt dat België stevast de flinkste van de IAO-klas is, heeft het wat gender betreft toch mis. Zo zijn een aantal belangrijke internationale conventies (o.m. conventie 156 over werknemers met familiale verantwoordelijkheid en conventie 183 over moederschapbescherming) niet onderschreven. Het ABVV zal de regering dus moeten aanporren. [■]





## 12. Aids: sociaal stigmatiserend en nefast voor economie

We kunnen er niet omheen: aids blijft een grote impact hebben op werknemers en hun familie, maar ook op de ondernemingen en de nationale economie van de meest getroffen landen (vooral in Afrika). Een probleem voor de arbeidswereld, maar tegelijk ook een uitdaging op het vlak van ontwikkeling. Het ABVV zag die samenhang al eerder in. Vandaar projecten in Zuid-Afrika, Malawi en Kenia.

Toegegeven, het zal niet louter aan deze projecten liggen, maar tussen 2007 en 2009 daalde de sterfte ten gevolge van aids voor het eerst in twintig jaar. Beter therapieën, efficiëntere medicijnen én inspanningen inzake vorming en voorlichting zorgden hiervoor. Deze positieve trend moet absoluut verder gezet worden. Men moet dan ook kosten wat kosten vermijden dat de economische crisis ook leidt tot een sociale en gezondheids crisis.

Hoe dan ook, de aids/HIV-problematiek blijft een niet te negeren aandachtspunt. Enkele elementen: discriminatie en stigmatisering van werknemers, genderongelijkheid (de epidemie treft kwetsbare groepen - waaronder vrouwen - veel harder), gezondheidszorg, mindere bescherming en hygiëne in de informele economie, ...

Binnen de IAO was het echter tot op vandaag niet mogelijk om tot een specifieke conventie te komen. De standpunten van sommige landen (bijvoorbeeld ook ten aanzien van prostitutie en homoseksualiteit) en de werkgevers liggen (voorlopig) nog te ver uiteen. Het ABVV legt zich hier niet bij neer en strijdt verder.



### 13. Belangrijke internationale organisaties waarin het ABVV een aardig woordje meespreekt

De belangrijke representativiteit in eigen land en de jarenlange betrokkenheid bij het internationale vakbondsgebeuren hebben ervoor gezorgd dat het ABVV op Europees en mondiaal vlak een speler met aanzien is. Onze impact, inhoudelijke expertise én mobilisatiekracht worden gewaardeerd in:

- de Internationale Arbeidsorganisatie (IAO)
- het Internationaal Vakverbond (IVV)
- het Europees Vakverbond (EVV)
- het Trade Union Advisory Committee (TUAC)



## 13.1. De Internationale Arbeidsorganisatie (IAO)

De Internationale Arbeidsorganisatie werd opgericht in 1919 in de nasleep van de vredesonderhandelingen na Wereldoorlog I. Vanaf 1945 werd de IAO een agentschap van de Verenigde Naties waarin, naast de regeringen (van momenteel 179 lidstaten), ook de representatieve werknemers- en werkgeversorganisaties vertegenwoordigd zijn. Daarmee is de IAO de enige instelling op wereldniveau die tripartite is samengesteld. Het hoogste orgaan van de IAO is de **Internationale Arbeidsconferentie**. Deze heeft een jaarlijkse bijeenkomst in Genève. Conventies en aanbevelingen inzake arbeid en sociale rechtvaardigheid in de ruimste zin worden daar, na voorbereidingen in thematisch-technische commissies, met meerderheidsbesluiten vastgelegd. Maar vóór conventies en aanbevelingen van de IAO bindend zijn, moeten deze wel door de lidstaten worden goedgekeurd. En op dat vlak rijzen er wel eens problemen.

Het **Internationaal Arbeidsbureau**, eveneens gevestigd in Genève, vormt het permanent secretariaat van de IAO. In Brussel is er een Verbindingskantoor voor de Benelux (dat de IAO vertegenwoordigt in de regio) en in Turijn een opleidingscentrum. In 1969 kreeg de IAO de Nobelprijs voor de vrede.

Van meet af aan was de werking van de IAO gebaseerd op drie grote principes:

1. arbeid is geen koopwaar;
2. syndicale vrijheid en vrije meningsuiting zijn noodzakelijke voorwaarden voor sociale vooruitgang;
3. armoede is een gevaar voor het welzijn van iedereen.



Begin jaren 2000 ging men zich steeds meer focussen op initiatieven rond waardig werk. Meteen ook een reden waarom het ABVV een belangrijk deel van zijn (internationaal) werk op dat overkoepelend uitgangspunt afstemt.

Om deze principes te realiseren doet de IAO er alles aan om wereldwijd een aantal fundamentele arbeidsnormen te laten erkennen. Ieder land zou op zijn minst de volgende normen (conventies) moeten aanvaarden: vrijheid van vakvereniging, recht op sociaal overleg, verbod op slaven- en dwangarbeid, verbod op de ergste vormen van kinderarbeid, en niet-discriminatie op basis van geslacht, godsdienst of afkomst.



In 2019 wordt de IAO honderd jaar. De organisatie is meer dan ooit relevant in de strijd voor meer sociale rechtvaardigheid. Er blijft echter een probleem: is er voldoende politieke wil om meer mensen en middelen in te zetten? Zo kreeg de IAO – op vraag van de vakbonden – in de aanpak van de sociaal-economische crisis wel een grotere rol, maar die rol staat bijlange niet in verhouding tot wat bijvoorbeeld het IMF er aan middelen en invloed bij kreeg.

## Info/contact

### **Internationaal Arbeidsbureau**

4, Route des Morillons

CH – 1211 Genève

Tel: 0041/22/799 61 11

Mail: [ilo@ilo.org](mailto:ilo@ilo.org)

Website: [www.ilo.org](http://www.ilo.org) (website bestaat enkel in Engels, Frans en Spaans)

### **Verbindingskantoor van het Internationaal Arbeidsbureau**

Aimé Smekensstraat 40

1030 Brussel

Tel: 02/ 736 59 42



## 13.2. Het Internationaal Vakverbond (IVV)

Op 1 november 2006 schreef de internationale arbeidersbeweging geschiedenis in Wenen. Nadat de twee bestaande vakbondskoepels, het 'Internationaal Verbond van Vrije Vakverenigingen' (IVVV) en het christelijke 'Wereldverbond van de Arbeid' werden ontbonden, werd er voor het eerst één mondiale vakbondskoepel opgericht: het Internationaal Vakverbond. Het IVV vertegenwoordigt momenteel zo'n 170 miljoen werknemers die aangesloten zijn bij 316 syndicale organisaties uit 158 landen. De hoofdzetel bevindt zich in Brussel, en er zijn verbindingsbureaus in o.m. Amman en Lomé.

Het IVV werk nauw samen met de IAO. Samen trachten ze een grotere sociale impact te hebben op de beslissingen van internationale economisch-financiële instellingen zoals de Wereldbank, het Internationaal Monetair Fonds en de Wereldhandelsorganisatie. Met zoveel vakbonden in zoveel landen (Samen sterk!) is het immers mogelijk een sterkere tegenmacht te vormen tegen de uitwassen van de ongebreidelde globalisering, en te bouwen aan een nieuw internationalisme dat antwoorden biedt op de nieuwe sociaal-economische uitdagingen. Lobbywerk én een sterke mobilisatiekracht gaan daarbij hand in hand. Die syndicale tegenmacht wordt ook ondersteund vanuit de internationale beroepswerking, gebundeld in de **Global Union Federation (GUF)**.

Het IVV:

- verdedigt vakbonds- en werknemersrechten
- zendt delegaties uit om de situatie van vakbonden in verschillende landen te onderzoeken
- ijvert voor de realisatie van de 'Waardig Werk'-doelstellingen
- organiseert vormingsprogramma's voor syndicalisten over de hele wereld
- moedigt jonge werknemers aan zich te organiseren
- voert promotie voor gelijke kansen voor vrouwen en mannen
- onderhoudt een actieve politiek ten aanzien van milieu-, energie- en klimatologische problemen
- zet zich in voor vrede en veiligheid als basis voor sociale rechtvaardigheid
- ...

## Info/contact

### Internationaal Vakverbond

Koning Albert II-laan 5 bus 1

1210 Brussel

Tel: 02/224 02 11

Mail: [info@ituc-csi.org](mailto:info@ituc-csi.org)

Website: [www.ituc-csi.org](http://www.ituc-csi.org)

(website bestaat enkel in Engels, Frans, Duits en Spaans)



### 13.3. Het Europees Vakverbond (EVV)

Het Europees Vakverbond (EVV), met zetel in Brussel, werd opgericht in 1973 om een syndicaal tegengewicht te vormen tegen de georganiseerde financieel-economische krachten binnen de Europese integratie. Het ABVV was een van de medeoprichters. ABVV-voorzitter Georges Debunne was zelfs voorzitter van het EVV van 1982 tot 1985.

Het EVV overkoepelt 82 nationale vakbonden uit 36 Europese landen en telt 12 Europese industriefederaties (metaal, textiel, transport, openbare diensten, ...).

Het doel van het EVV is het sociale Europa te verstevigen en de rechten van de Europese werknemers hoog op de Europese agenda te plaatsen en te versterken. Het werkt hiervoor op drie pistes:

- vertegenwoordigen van de Europese werknemers in het kader van een Europese sociale dialoog. Dit omvat bijvoorbeeld ook ondersteuning van de syndicale afvaardigingen in de Europese ondernemingsraden (zie verder).
- druk uitoefenen op politiek Europa om de wetgeving te sturen naar een meer sociaal Europa. Vaak met succes. Zo nog in december 2008, toen het Europees Parlement (mede na een succesvolle betoging van de vakbonden in Straatsburg) met absolute meerderheid de uitzonderingen op de maximale werkweek van 48 uur wegstemde.
- mobiliseren van werknemers om de sociale eisen kracht bij te zetten. Denk maar aan de betogingen in onder meer de Sloveense hoofdstad Ljubljana en in Brussel voor meer koopkracht (2008) en de manifestaties in Londen, Madrid, Praag en Brussel om de syndicale eisen ten aanzien van de crisisaanpak kracht bij te zetten (mei 2009).



EVV Euromanifestatie 29/09/2010



De aandachtspunten en acties van het EVV liggen voor het grootste deel in de lijn van die van het IVV (waardig werk, vakbondsrechten, gelijke kansen, ...). Uiteraard zijn er ook specifieke Europese items: het recht op vrije verplaatsing van Europese werknemers samen met gelijke behandeling en sociale bescherming, Europese normen die de nationale sociale wetgeving naar boven harmoniseren.

Binnen het EVV worden ook de Europese ondernemingsraden georganiseerd. De Europese richtlijn inzake voorlichting en raadpleging van werknemers in transnationale bedrijven was een grote stap vooruit voor het Europese syndicalisme. Deze richtlijn geeft vakbonden immers kansen om zich beter te structureren in multinationals en hun actievermogen te versterken. Het EVV coördineert de vakbondsstandpunten en waakt erover dat de richtlijn in de verschillende landen in regelgeving wordt omgezet en effectief wordt toegepast.

## Info/contact

### **Europees Vakverbond**

Koning Albert II-laan 5

1210 Brussel

Tel: 02/224 04 11

Mail: [etuc@etuc.org](mailto:etuc@etuc.org)

Website: [www.etuc.org](http://www.etuc.org) (website bestaat enkel in Engels en Frans)



## 13.4. Het Trade Union Advisory Committee (TUAC)

Het ABVV neemt ook deel aan de werkzaamheden van het Trade Union Advisory Committee (TUAC), gevestigd in Parijs. Het TUAC is het overleg- en adviescomité van de vakbonden in de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO), die de meest welvarende landen ter wereld verenigt (de G8, de G20) en een leidende rol speelt in de economische ontwikkelingen wereldwijd.

Het TUAC was oorspronkelijk een adviesorgaan ten tijde van het Marshallplan (het Amerikaans materieel hulplan voor de wederopbouw van Europa na de Tweede Wereldoorlog), maar evolueerde naderhand mee met de veranderende rol van de OESO. Nu zorgt het TUAC voor een effectieve sociale dimensie in de wereldeconomie, via geregeld overleg met het secretariaat, de verschillende commissies en de regeringen van de OESO-lidstaten. Het TUAC coördineert en vertegenwoordigt de visie van de vakbonden in de geïndustrialiseerde wereld.

## Info/contact

### **Trade Union Advisory Committee**

15, Rue de la Pérouse

F – 75016 Paris

Tel: 0033/ 01 55 37 37 37

Mail: [tuac@tuac.org](mailto:tuac@tuac.org)

Website: [www.tuac.org](http://www.tuac.org) (website bestaat enkel in Engels en Frans)



## Structuur ABVV

**Algemeen Belgisch Vakverbond**

Vlaamse intergewestelijke (VLIG)



Waalse intergewestelijke (IW)



Intergewestelijke Brussel (IRB)



Algemene Centrale (AC)



Metaal (CMB)/(MWB)



Textiel-Kleding-Diamant (TKD)



Transport (BTB)



Voeding-Horeca-Diensten (HORVAL)



Bedienden (BBTK)



Openbare Diensten (ACOD)

# Internationaal Departement

## Doelstelling

**Internationale politiek en actie ABVV - Waardig Werk**

## Opdrachten

Aanwezigheid en actie ABVV versterken in:

**FORA**  
België - Europees - Mondiaal

**IAO**

**IVV**

**Politieke analyse/expertise:**  
Thematisch/Continentaal

## Taken en functies

**Voorbereiding standpunten/beslissingen ABVV**  
(Secretariaat, Bureau, Federaal Comité, Congres)

**Uitvoering acties en campagnes**

- Geografisch/Thematisch ...

**Uitvoering projecten**

- Geografisch/Thematisch
- Multilateraal/Bilateraal ...

**Aanwezigheid verzekeren, mandaten, lobbyen**

- IAO, IVV, Fora, NGO's, Belgische instanties, gemeenschappelijk vakbondsfrent, diversen, ...
- Budgetlijn en zoeken van subsidies

**Mobilisatie/integratie van leden, militanten en delegees**

- Bestaande syndicale media: DNW-S, Echo, Website
- Eigen instrumenten: brochures, nieuwsbrief,



# ABVV

Voor meer info:

**ABVV**

Hoogstraat 42 | 1000 Brussel  
Tel. +32 2 506 82 11 | Fax +32 2 550 14 00  
infos@abvv.be | www.abvv.be

Volledige of gedeeltelijke overname of reproductie  
van de tekst uit deze brochure  
mag alleen met duidelijke bronvermelding.

© November 2010

Cover design by [www.abvv.be](http://www.abvv.be)

Verantwoordelijke uitgever: Rudy De Leeuw

D/2010/1262/8